

Försvarsmaktens

insatser i Arvika

Den rikliga nederbörden under sommaren och hösten ledde till kraftigt höjda vattennivåer. Främst drabbades Värmland och Arvika där vattennivåerna under oktober och november snabbt steg till krisnivåer. Flera räddningsledare vände sig till Försvarsmakten med förfrågningar om sandsäckar och beredskap för insatser. Våra insatser beskrivs kortfattat i denna publikation.

Händelseutveckling i Arvika i november – december

Vecka 45 (6-12 november)

Vattennivån steg i Glafs fjorden och Kyrkviken med 71 cm från 46,93 till 47,64 meter över havet. Sandsäckar börjar levereras till Arvika, Torsby och Karlskoga. Första truppinsatsen görs med beredskapspluton ur Artilleriregementet (A 9) i Karlskoga 11-08 under dagen. Chefen för Mellersta Militärdistriktet (C MD M), uppdras leda insats i militärdistriktet och A 9 underställs MD M tillsviðare. C MD M ger order om förhöjd ledningsberedskap och uppdrar till C Värmlandsgruppen att leda och samordna insatser i Värmland och inledningsvis även i Karlskoga kommun. Läget i Värmland är fortfarande stabilt och inga anspråk på insatser görs. 11-10 besöker C MD M landshövdingen i Värmland. Den 11-11 genomförs ledningsmöte på Karlstad räddningstjänst och bla börjar nu läget i främst Arvika försämrats. Räddningsledaren i Karlstad begär med stöd av räddningstjänstlagen insats med hemvärn och i Arvika sätts ca 10-talet hemvärnsmän in. Från Arvika kommer framställan om materiel, bla vattenpumpar samt ytterligare truppinsatser. Jösse hemvärnsbataljonsstab etablerar en ledning med bla logistikfunktion i räddningstjänstens lokal.

Vecka 46 (13-19 november)

Vattennivån steg med 24 cm från 47,72 till 47,96 meter över havet. Beredskapspluton ur A 9 sätts in i Arvika under måndagen för förstärkning dagtid. Hemvärnet är svårtillgängligt under dagtid och truppinsatsen ur A 9 ökar därför successivt under veckan. Ytterligare anspråk på materiel, bla sjuktransport- och drivmedelsfordon, framställs. Såväl hemvärnet som frivilligorganisationerna engageras alltmer. Ett 10-tal förplägnadslottor och förare ur SKBR biträder med matlagning och transporter. Hemvärnet deltar nu regelmässigt nattetid i Arvika med ca 30 man. 11-15 övertog länsstyrelsen ledningen och utsåg räddningschefen i Arvika till räddningsledare jämväl för Säffle. Från Arvika kommer anspråk på elverk. I slutet av veckan sätts en pluton ur Göta trängregemente (T 2) in, bla utrustad med vattenpumpar. Den militära insatsen ökar nu snabbt med såväl personal som materiel och även två helikoptrar tilldelas. Den samlade insatsen är i slutet av veckan så stor att chefen Värmlandsgruppen grupperar med ledningsresurser i Arvika. Personalstyrkan är nu drygt 120 man inklusive hemvärn och ett 10-tal befäl. Miljöminister Kjell Larsson besöker Arvika 11-15 och Överbefälhavaren besöker Arvika 11-19.

Vecka 47 (20-26 november)

Vattennivån steg med 34 cm från 47,97 till 48,31 meter över havet. Från och med måndagen tillförs även en trafikledningspluton ur T 2 för att biträda med trafik- och bevakningsuppgifter. Plutonen lyder funktionsmässigt under närpolischefen. Den samlade militära insatsen är uppe i ca 200 man inkl hemvärn och frivilligorganisationer samt 15 befäl. Insatsen kommer att bli långvarig då vattennivån fortsätter att stiga i Glafs fjorden. Från Högkvarteret ges 11-23 order som bla reglerar stöd och förbandstilldelning till C MD M tom vecka 102. Under veckan påbörjas ett planeringsarbete samt en översyn av ledningsorganisationen och dess gruppering som hittills varit koncentrerad till räddningstjänstens lokaler. En förbättrad ledningsorganisation börjar verka i slutet av veckan. Den beskrivs kort i ett följande avsnitt. För att råda bot också bla på trångboddheten i räddningstjänsten grupperas polisens "stabs- och informationstrailer" i anslutning till räddningstjänsten. Med anledning av förslag att dämna Kyrkvikssundet mot Glafs fjorden beordras rekstyrka ur Göta ingenjörregemente (Ing 2) att 11-23 utreda realiserbarheten av detta. Resultatet redovisas i särskild ordning men det befanns vara orealistiskt i rådande läge. Rekstyrkan fortsatte emellertid under 11-24, i en gemensam beredning med kommunen, att kartlägga eventuella behov av tillfälliga väg- och brobyggnationer. Ing 2 intog 24 tim beredskap för sådana arbeten från 11-27. Utrymning av äldreboendet i bostadsområdet Strand genomförs 11-22. Räddningsledaren beordrar full öppning av slussen i Säffle. En militär insats i Säffle med en beredskapspluton ur A 9 genomförs. Den militära motsvarigheten till polisens ledningstrailer grupperas i anslutning till räddningstjänsten.

Detta innebar en avlastning av räddningstjänstens lokaler och en förstärkning till ledningen av den militära insatsen. 11-23 besöker Rikshemvärnschefen Arvika och 11-24 besöker HM Konungen och prins Carl-Philip Arvika. Under veckan konstaterades behov av resurser för information och besök inom den militära ledningen. 11-24 sänder MD-staben två samverkansofficerare till länsstyrelsen.

Vecka 48 (27 november-3 december)

Vattennivån fortsätter att stiga men inte lika snabbt som tidigare. Kulmen 48,36 meter över havet nås 11-29. I slutet av veckan sjunker nivån till 48,28. Avlösning av A 9 sker 11-27 och Södermanlands regemente (P 10) tar över med en styrka på drygt 100 man och 6 befäl. Trafikpluton ur T 2 avlöses av MP-pluton ur Livgardet (LG) då fortsatt behov av trafiklednings- och bevakningsuppgifter finns. Ledningsorganisationen fungerar nu mycket bra med klara och tydliga samverkanslinjer på alla nivåer. Den militära ledningen förstärks med informationschefen ur MD-staben. Antalet helikoptrar reduceras under veckan till en. Den i Arvika insatta styrkan är nu i balans med uppgifterna. Hemvärnet i Jösse bataljon börjar bli ansträngt och en plan görs för insats med ca 30 man ur samtliga hemvärnsförband i Värmland. Analysgrupp i räddningsledarens stab påbörjar arbete med omfalls- och långsiktsprog-noser med biträde av SMHI. Statsministern besökte Arvika 11-27 och meddelade då bla att ersättningen till hemvärns- och frivilligpersonal höjts och nu är lika med ersättningen till extra brandpersonal.

Vecka 49 (4-10 december)

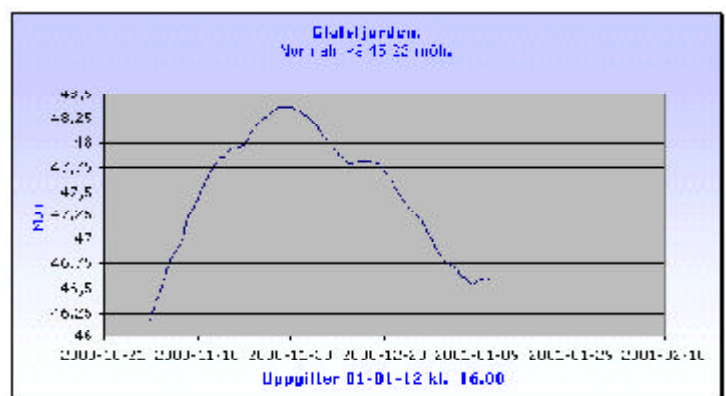
Vattennivån i Glafsforden börjar sakta att sjunka från 48,25 till 47,89 meter över havet. Analysgruppen redovisar med stöd av SMHI och Birka Energi prognoser för en sänkning av vattennivån under dec månad som ger underlag att påbörja plan för en militär avveckling inom några veckor. Nivån är dock fortfarande 3 m över den normala och insatta resurser be-hövs ännu. A 9 avlöste P 10 12-04 och en MP-styrka finns kvar. Under veckan reduceras den till ca 20 man. I slutet av veckan sker återflyttning till bostadsområdet Strand. Analyserna av behoven av militära resurser leder till att en reduktion kan påbörjas. Helikopterbehov finns längst intill 12-18. Från denna tidpunkt kan sannolikt personalbehoven reduceras till en beredskapstropp på 20 man och ett befäl. Ledningsorganisationen på militär sida trappas ned i motsvarande omfattning. Återtransport av materiel påbörjas i slutet av veckan.

Vecka 50 (11-17 december)

Vattennivån har sjunkit till 47,80 m, en sänkning med 56 cm från högsta nivå. Räddningstjänst upphör vid 47 m, vilket bedöms inträffa w 51. LG avlöste A 9 12-11 och antalet man reducerades till 75. Hemvärnsstyrkan nattetid reduceras från 30 man till 20 för att avbrytas 12-14. Strand är helt återflyttat 12-12. Behovet av helikopter minskar och den beordras åter-gå 12-13. I samverkan med räddningsledningen klarläggs behov av materiel och personal. I samverkan också med kommunen beslutades att beredskapstropp ur A 9 grupperas i Arvika 12-18--27. All materiel utom fem elverk och en bandvagn återtransporteras.

Vecka 51 (18-24 december)

Vattennivån fortsätter att sjunka från 47,80 till 47,43 meter över havet. Beredskapstropp ur A 9 avlöser Livgardet. Värmlandsgruppens ledning avvecklas och chefen för beredskapstroppen ställs till räddningsledarens förfogande. Den militära insatsen avslutas efter julhelgen.

Insatta resurser i Arvika, Karlskoga och Säffle

Personal

I Arvika påbörjades styrkeuppbyggnaden den 12 november med hemvärn och förband ur A 9. Insatsen nådde sin kulmen den 19 november med 15 befäl och 180 värnpliktiga samt 4 hemvärnsbefäl och ca 30 hemvärnsmän. Dessutom deltog ett tiotal lottor och bilkårister.

Följande förband ställde befäl och värnpliktiga, samt hemvärnsmän till förfogande: Artilleriregementet, Göta trängregemente, Södermanlands regemente, Ingenjörregementet Livgardet, Helikopterflottiljen, Jösse Hemvärnsbataljon, Tingvalla Hemvärnsbataljon, Säffle Hemvärnsbataljon, Norra Värmlands Hemvärnsbataljon, Bergslagens Hemvärnsbataljon och Nordmarkens Hemvärnskompani.

Sammanlagt har drygt 600 man och 50 befäl ur 12 förband deltagit i insatsen.

Materiel

Den mest efterfrågade materielen var sandsäckar, vattenpumpar, större elverk, terrängfordon, bandvagnar och latriner. Den materiel som i anspråk togs var följande:

- 20 000-30 000 sandsäckar, - 14 vattenpumpar ur T2, - 10 elverk 135 Kwa och 2 elverk 40 Kwa, - 8 terrängfordon varav en terrängambulans, - 4 bandvagnar 206, varav två stod upplastade i Kristinehamn, - Försvarsmaktens ledningstrailer (PIC, pressinformation center) samt Värmlandsgruppens ledningsbil, tgb 1314.

- Dessutom inhyrdes 5-10 fordon för mat- och persontransporter.

Härutöver utnyttjades lämplig utrustning i övrigt med hänsyn till uppgifterna, bla matkåntiner, bensin- och dieseldunkar, vadarstövlar, ficklampor mm. Volymerna av dessa materielslag var ej oväsentliga. Personalens utrustning var fältutrustning utom stridsdelar samt stövlar. All personal tilldelades särskild hygienmateriel.

Kostnader

Beräkningarna av Försvarsmaktens kostnader är preliminära och omfattar endast så kallade merkostnader, det vill säga kostnader som är direkt hänförliga till uppdraget. Således ingår ej löner för anställd personal och värnpliktigas dagkostnad. Reparation och underhåll av materiel eller timkostnad för helikoptrar och fordon har ännu ej kunnat beräknas varför dessa ej heller ingår. Med dessa beräkningar/bedömningar som grund uppgår Försvarsmaktens merkostnader till ca **3 miljoner** SEK. Försvarsmaktens beräknade antal gjorda mandagar uppgår till ca 7 000.

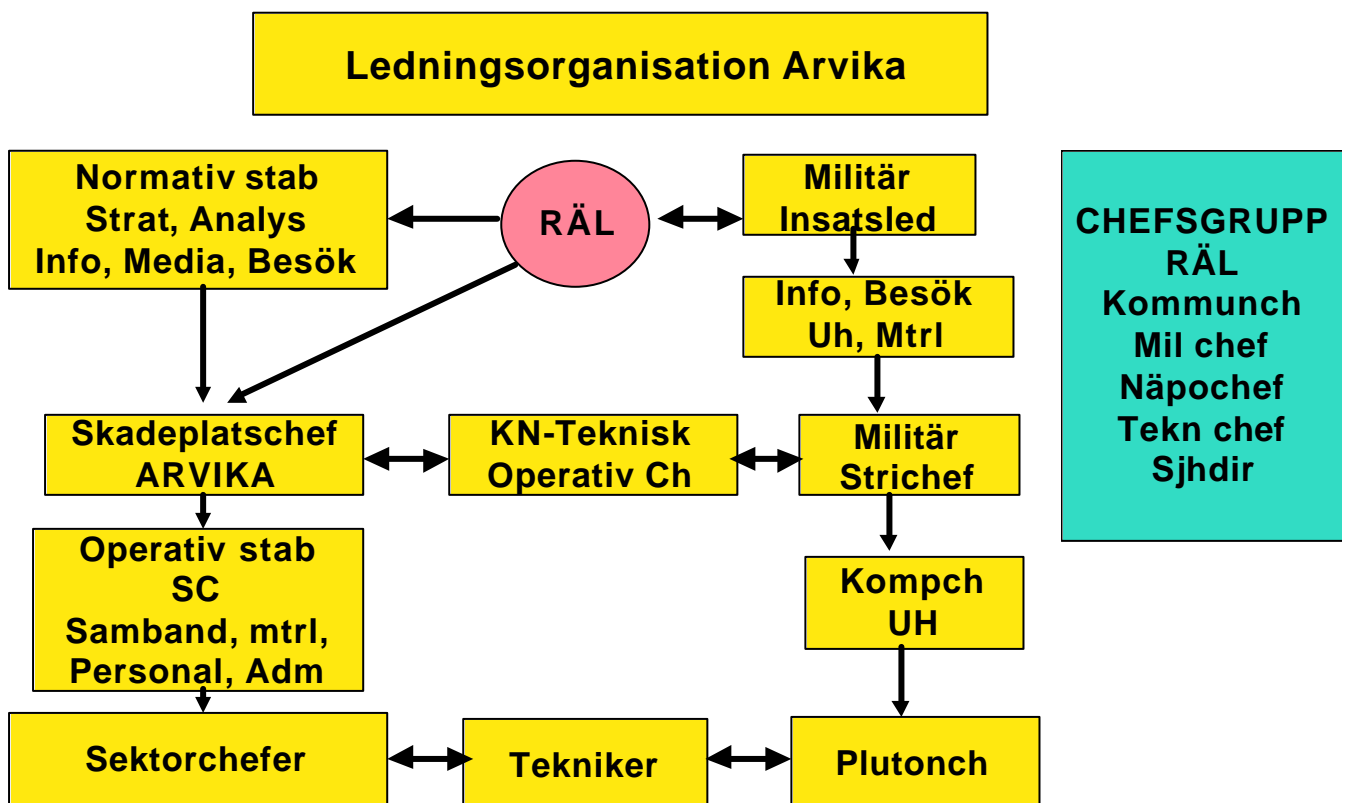
Ledningsorganisation

Genomförda insatser i Mellersta Militärdistriktet (MD M) blev av sådan omfattning, tidsmässigt och styrkemässigt, att den nya organisationen sattes på stort prov. Genomförandet har visat att organisationen bestått provet väl. Rollspelen och ansvarsförhållandena mellan Högkvarteret, Operativa insatsledningen, Taktiska kommandon, Militärdistriktsstaben, Underhållsregementet och Värmlandsgruppen klarades snabbt ut och bidrog till att uppgifterna kunde lösas på ett smidigt sätt i samverkan med de civila organisationerna.

Värmlandsgruppen som hade att verkställa ledningen och genomförandet lokalt fick mycket bra stöd av MD M stab och underhållsregementet och därmed kunde adekvata resurser hela tiden sättas in i takt med behoven.

Efter någon vecka omorganiserades räddningsledningen och en bättre anpassning än tidigare skedde till behoven av bla chefsgrupp för övergripande beslut samt en analys- och planeringsfunktion för långsiktig planering och omfallsstudier. På militär sida organiserades verksamheten med insatsledare i räddningsledningens chefsgrupp och stab samt logistik, information och press- och besöksofficer. En officer, "stridsledningschef" i skadeplatschefens operativa stab och en kompaniorganisation på fältet med kompanichef, kvartermästare, plutons- och gruppindelning anpassad till olika arbetsområden, sektorer, i kommunen.

Den ledningsorganisation som sålunda kom att verka i Arvika blev ett exempel på en väl samordnad civil-militär organisation på alla nivåer. Organisationen framgår i stort av bilden nedan.

Informationstjänst och besök

Massmediabevakningen under insatsen följde vattenståndet. När ökningen var som mest dramatisk hade såväl TV som radiostationer journalister och sändarfordon på plats. Media från övriga nordiska länder var också representerade. Under tiden 11-27-12-07 fanns utbildade informatörer på plats i Försvarets mobila presscenter. Uppgifterna för dessa var att lämna interninformation till FM personal i Arvika, producera material (text och bilder) för FM websidor på Internet samt ge erforderlig service åt journalister och andra besökare. Efter den 7 december löstes detta mera begränsat av lämpliga värnpliktiga. På MD M hemsida kunde ett mycket stort antal besökare registreras.

Stadsparken i Arvika

Under december månad genomförde en elev vid Förvarshögskolans chefskurs en studie av hur FM löste sina informationsuppgifter: "Försvarets har valt att lyfta fram att det är en av försvarets fyra huvuduppgifter att stärka det civila samhället vid svåra påfrestningar i fred som huvudbudskap och därutöver valt att lyfta fram främst hemvärnets insats. Media har varit mycket positiv i sin rapportering och Försvarets har nått ut med sitt budskap."

Antalet besökare av dignitet var mycket stort. Som exempel kan nämnas, miljöministern, statsministern, HKH Carl XIV Gustav, HKH prins Carl-Philip, Överbefälhavaren, chefen för den Operativa Insatsledningen, Rikshemvärnschefen, Rikslottachefen, m fl. Förberedelser för dessa besök tar tid och kraft som för den insatta personalen kan synas oberättigad men är av mycket stor betydelse för förståelsen av den pågående insatsen.

Betydelsefulla besökare medför också ett stort mediaintresse vilket gagnar den publika förståelsen för allas insatser.

ÖB Johan Hederstedt och räddningsledaren Håkan Axelsson

Några kommentarer

Gunnar Tideman, kommunchef i Arvika

- Utan militären, hemvärnet och andra frivilliga insatser skulle denna uppgift ha varit oöverstiglig.

Öv Anders Carell, Chef Artilleriregementet

- Trots att insatserna medfört att uppsatta utbildningsmål för utbildningsåret måste revideras, lyfter befäl och soldater gärna fram de positiva effekterna, främst i "team-buildings"- och ledarskapshänseende. Insatsen har förvisso medfört stora ansträngningar, främst fysiska men även psykiska, men detta torde snarare ha stärkt de positiva effekterna i detta avseende. Artilleriregementets personal är stolta över att fått bidra till att stödja de drabbade i Arvika. Vi känner att våra insatser uppskattats och vi tvekar inte att rycka ut igen den dag det behövs.

Korpralerna Mattias Bengtsson och Andreas Bertilsson från Skövde

- Vi fick vår trafikdirigeringsutbildning för några veckor sedan. Nu kom den verkligen till pass. Det här är ett utmärkt led i den utbildningen.

Öv Jan Persson, Chef Göta Trängregemente

- Officerare och värnpliktiga vid regementet har redovisat positiva erfarenheter och känner att de gjort en god insats i Arvika. Det stöd de lämnade ligger i huvudsak inom ramen för plutonernas huvuduppgifter. Plutonernas speciella kompetens i trafiktjänst och saneringsuppgifter utnyttjades enligt min uppfattning på ett ändamålsenligt sätt och rätt i förhållande till deras utbildningsståndpunkt. Den tid som de varit frånvarande från ordinarie verksamhet påverkar därför enbart i mindre omfattning målsättningen med deras utbildning.

Genmje Kjell Koserius, Chef Mellersta Militärdistriktet

- Insatsen i Arvika har visat på Försvarsmaktens möjligheter att stärka samhället vid svåra påfrestningar. Enligt utomstående har vi dessutom löst uppgiften på ett mycket bra sätt. Vi har fått värdefulla erfarenheter inför framtiden och dessa kommer vi nu att arbeta vidare med.

FÖRSVARSMAKTEN
Mellersta Militärdistriktet

645 84 Strängnäs, Tel:0152-280 00, Fax:0152-28100

Produktion: Uhreg M/Repro, Foto: Stefan Bratt

